

REFLECȚII JURIDICE ASUPRA PROCEDURII ȘI TERMENULUI DE ELIBERARE A TITLULUI EXECUTORIU

LEGAL REFLECTIONS ON THE PROCEDURE AND DEADLINE FOR THE ISSUANCE OF THE ENFORCEABLE TITLE

*Mihaela CĂPĂȚÎNĂ, ORCID: 0000-0003-3795-8768
Universitatea de Stat din Moldova*

CZU: 347.95:347.91/.95(478)(094.4)

e-mail: capatinamihaela2@gmail.com

The stability of social relations requires a quick and efficient resolution of the conflicts that naturally arise between the subjects of the civil and economic circuit, conflicts that often take the form of legal disputes. The court examination of a case does not represent its finality, the execution procedure of the judgment often constitutes the most complex and time-consuming stage of the civil process. Even though the legislator does not expressly regulate the procedure for issuing the enforceable title and the deadline for issuing such a document, these actions involve a series of subtleties. Due to the lack of explicit regulations or inconsistent jurisprudence, these aspects create several obstacles in practice.

Cuvinte-cheie: hotărâre definitivă, termen de executare, titlu executoriu, creditor, debitor, procedură de executare silită.

INTRODUCERE

Stabilitatea relațiilor sociale necesită o soluționare rapidă și eficientă a conflictelor care apar în mod firesc între subiecții circuitului civil și economic, conflicte care adesea îmbracă forma litigiilor judiciare. Sarcina procedurii civile este de a oferi certitudine unei situații incerte. Soluționarea de către instanța de judecată a unei cauze nu reprezintă și finalitatea acesteia, procedura de executare a hotărârii reprezentând de cele mai multe ori cea mai complexă și de durată etapă a procesului civil. Un aspect nu mai puțin important în vederea demarării procedurii de executare a unei hotărâri se referă la acțiunile întreprinse de părți în urma obținerii unei hotărâri definitive, dar până la intentarea procedurii de executare silită.

Scopul prezentei lucrări constă în determinarea procedurii de eliberare a titlului executoriu și a termenului de eliberare a acestuia, ca acțiuni intermediare între faza judiciară și extrajudiciară a procesului civil.

Pentru atingerea scopului propus, urmează să realizăm următoarele **obiective**: să determinăm instanța competentă să elibereze titlul executoriu, modul/forma de sesizare a instanței, persoana competentă, termenul de eliberare și modul de calculare a acestuia.

Procedura de eliberarea a titlului executoriu

Potrivit art. 10 din Codul de executare al Republicii Moldova, *executarea silită reprezintă un ansamblu de măsuri, prin care creditorul își realizează, prin intermediul exe-*

culatorului judecătoresc, cu concursul organelor de stat abilitate, drepturile recunoscute printr-un document executoriu, dacă debitorul nu-și îndeplinește benevol obligațiile.

Din conținutul normei menționate observăm că executarea silită a unei hotărâri intervine doar atunci când debitorul nu-și îndeplinește obligațiile stabilite printr-o hotărâre definitivă în mod benevol, iar creditorul solicită executarea silită a acesteia. Pentru intentarea procedurii de executare silită nu este necesar doar ca hotărârea judecătorească să devină definitivă, legiuitorul stabilind și alte cerințe, astfel încât să fie asigurat un echilibru între drepturile și interesele creditorului și ale debitorului.

Urmează să remarcăm faptul că, atât Codul de procedură civilă, cât și Codul de executare nu conțin careva reglementări cu privire la procedura de eliberare a titlului executoriu, termenul de eliberare a acestuia, competența instanței de judecată vis-a-vis de cererea de eliberare a titlului executoriu, precum și cu privire la termenul benevol care urmează a fi acordat debitorului în vedere executării hotărârii, până la intentarea procedurii de executare silită.

Deși acțiunile realizate de către participantul la raportul juridic, aferente soluționării cauzei în mod definitiv și până la intentarea procedurii de executare silită, par a fi neînsemnate, de corectitudine a acestora totuși depinde eliberarea titlului executoriu și intentarea procedurii de executare silită, fără impedimente de procedură ulterioare.

Astfel, eliberarea titlului executoriu de către instanța de judecată are loc la cererea creditorului, după rămânerea definitivă a hotărârii, cu excepția hotărârilor care se execută imediat, prevăzute de art. 256 din Codul de procedură civilă.

Potrivit art. 12 alin. (1) din Codul de executare, *titlul executoriu se eliberează creditorului la cerere, de către prima instanță, după rămânerea definitivă a hotărârii.* În pofida faptului că norma din Codul de Executare menționată nu stabilește careva rigori cu privire la respectiva cerere, este evident faptul că acesta urmează să respecte prevederile generale din Codul de procedură civilă cu privire la forma cererilor înaintate în instanța de judecată. Cu alte cuvinte, respectiva cerere trebuie să fie în formă scrisă, inclusiv în formă electronică, și depusă de către o persoană împuternicită, fie de însuși creditorul, fie de reprezentantul acestuia. Atât prevederile legale, cât și practica judiciară existentă, nu instituie careva cerințe speciale în privința modalității de depunere a cererii de eliberare a titlului executoriu; respectiv, aceasta poate fi depusă fie direct la sediul instanței, fie prin scrisoare terestră, dacă vorbim de document semnat olograf, sau prin intermediul poștei electronice, dacă vorbim de document electronic semnat cu semnătură electronică.

Un alt aspect important se referă la instanța competentă să elibereze titlul executoriu. Astfel, cererea de eliberare a titlului executoriu urmează a fi adresată instanței de fond, indiferent dacă hotărârea acesteia a fost menținută de către instanța de apel sau de recurs. Raționamentul pentru care legiuitorul a optat pentru o astfel de soluție creează în practică mai multe inconsecvențe; or, deși titlul executoriu urmează a fi eliberat imediat ce hotărârea a devenit definitivă, prima instanța va elibera respectivul titlu executoriu numai după ce cauza se va întoarce în instanța de fond (în sens de clădire administrativă).

Dacă în privința cererii de eliberare a titlului executoriu legiuitorul instituie doar exigența cu privire la formă și persoană, o cu totul altă situație desprindem din analiza jurisprudenței existente, prin care se tratează subiectul eliberării titlului executoriu, modalitățile de realizare a eliberării.

Dat fiind faptul că art. 12 alin. (1) din Codul de executare, utilizează sintagma „titlul executoriu se eliberează...”, instanța de judecată în aprecierile oferite a făcut distincție între înțelesul noțiunii de eliberare și a noțiunii de expediere. Așa cum principiul *ubi lex non distinguit, nec nos distinguere debemus* stabilește că, dacă legea nu distinge, nici părțile nu trebuie, este viabil și contrariul potrivit căruia în situația în care legiuitorul a făcut distincția și părțile trebuie să țină cont de această distincție [1]. În acest sens, atestăm o practică prin care instanțele de judecată la cererea de eliberare și expediere a titlului executoriu indică asupra necesității prezentării fizice la sediul instanței a creditorului, fie a reprezentantului împuternicit, în vederea ridicării titlului executoriu a cărui eliberare o solicită.

Raționamentele pentru care Curtea Supremă de Justiție a statuat asupra necesității prezenței fizice a creditorului sau a reprezentantului acestuia se referă la necesitatea verificării împuternicirilor persoanei care solicită eliberarea titlului, precum și la necesitatea protocolării eliberării respectivului act. Instanța supremă considerând că transmiterea prin intermediul oficiului poștal, la adresa creditorului sau a reprezentantului acestuia, nu certifică faptul că titlul executoriu va fi recepționat anume de către reprezentantul ce are împuternicirile corespunzătoare în acest sens.

Un alt motiv pentru care acestui aspect îi este oferită o abordare atât de conservată derivă și din evidența strictă a documentelor executorii eliberate, ca documente generatoare de drepturi și obligații și ca instrument legal de demarare a procedurii de executare silită a unui act judecătoresc.

Potrivit jurisprudenței recente a Curții Supreme de Justiție, transmiterea prin poștă a titlului executoriu, în mod normal, nu asigură faptul recepționării documentului executoriu de către creditor, precum și integritatea acestuia. Garanția recepționării poate fi asigurată prin transmiterea titlului executoriu contra semnătură persoanei corespunzătoare; or, din momentul transmiterii actului de către colaboratorii instanței riscul pierderii sau deteriorării trece asupra creditorului, reprezentantului acestuia [2].

Deși *supra* am indicat despre faptul că cererea cu privire la eliberarea titlului executoriu poate fi depusă și în format electronic, cu regret titlul executoriu nu poate fi eliberat într-un astfel de format; or, modificările operate la Codul de procedură civilă prin Legea nr. 17 din 2018 nu prevăd acest fapt, iar Codul de executare în reglementările sale actuale la fel nu prevede o astfel de posibilitate [3].

Termenul de eliberare a titlului executoriu

Un alt aspect, nu mai puțin important, asupra căruia urmează să ne expunem se referă la termenele în interiorul cărora urmează a fi soluționată chestiunea privind eliberarea titlului executoriu. Deși legea nu prevede un termen de eliberare a titlului exe-

cutoriu, instanța de judecată va elibera titlul executoriu de îndată ce a parvenit cererea. Tergiversarea eliberării titlului executoriu va determina încălcarea dreptului la executare în termen rezonabil [4].

După un simplu calcul matematic, eliberarea titlului executoriu de către instanța de fond nu va fi posibilă mai devreme 45 de zile lucrătoare, din momentul pronunțării deciziei instanței de apel, acordate de legiuitor în vederea motivării actului decizional adoptat, deși expedierea dosarului și recepționarea acestuia la fel necesită timp.

Dat fiind faptul că legiuitorul condiționează eliberarea titlului executoriu numai de statutul definitiv al hotărârii instanței de judecată, cu excepția cazurilor de executare imediată, considerăm necesară modificarea Codului de procedură civilă, prin adăugarea unui nou alineat la art. 255. Prin respectiva modificare s-ar permite creditorului de a solicita instanței de fond eliberarea titlului executoriu, în baza dispozitivului deciziei adoptate, semnat și ștampilat de către instanța de apel, cu mențiunea că respectivul dispozitiv a fost comunicat și debitorului, în contradictoriu cu care, din momentul recepționării dispozitivului și cererii creditorului de executare a hotărârii, începe să curgă termenul de executare benevolă a hotărârii judecătorești. Prin operarea unei astfel de modificări s-ar pune capăt practicii existente în prezent, care este una formală și de durată și care nu este compatibilă cu esența dreptului la executarea hotărârii în termen rezonabil.

În contextul analizei efectuate, prezintă interes și faptul că legiuitorul nu prevede modul în care urmează să reacționeze instanța de judecată la cererea de eliberare a titlului executoriu, în situația în care termenul de executare benevolă nu a expirat.

Potrivit jurisprudenței Curții Constituționale, până la reglementarea de către Parlament a termenelor de executare benevolă, înainte de transmiterea documentului executoriu pentru executare silită, se va aplica termenul de 15 zile de la rămânerea definitivă a hotărârii pentru executarea benevolă, similar termenului prevăzut de art. 60 alin. (3) din Codul de executare; în cazul hotărârilor cu executare imediată prevăzute la art. 256 din Codul de procedură civilă, acest termen se va calcula de la data pronunțării și, prin urmare, în situațiile prevăzute de art. 15 alin. (2) din Codul de executare, instanța de judecată va expedia din oficiu titlul executoriu spre executare numai după expirarea termenelor respective [5].

Având în vedere Hotărârea Curții Constituționale, este evident faptul că, până la operarea de către legiuitor a modificărilor legislative cu privire la termenul de executare benevolă, instanța de judecată nu poate invoca nerespectarea respectivului termen de către creditor sau lipsa dovezii privind recepționarea hotărârii definitive de către debitor, motiv pentru care de respectarea acestor aspecte urmând să se asigure executorul judecătoresc la momentul înaintării cererii de intentare a procedurii de executare de către creditor.

Totodată, conex celor constatate, Curtea Constituțională a atras atenția asupra faptului că, în urma pronunțării Hotărârii nr. 1 din 15 ianuarie 2013, a fost emisă și o adresă, prin care s-a reținut necesitatea instituirii unei obligații în sarcina creditorului de a soma debitorul asupra executării benevole a documentului executoriu până la intentarea procedurii de executare silită, adresă care până în prezent nu a fost executată.

Având în vedere raționamentele care au stat la baza hotărârii Curții Constituționale, menționăm că respectivele nu doar că se pliază conceptului de drept la un proces echitabil, dar și fac o delimitare clară dintre executarea benevolă și termenul în care aceasta poate fi efectuată și executarea silită, care apare doar în urma sesizării organului execuțional de către creditor, ca urmare a neexecutării de către debitor în mod benevol a creanțelor sale.

În contextul celor relatate, menționăm oportunitatea modificării Codului de procedură civilă, prin instituirea obligației de eliberare a titlului executoriu numai în urma expirării termenului de executare benevolă, care ar trebui să fie calculat din momentul în care debitorul a cunoscut real și efectiv despre hotărârea ce-l obligă la achitare și despre faptul că creditorul solicită fără echivoc respectiva achitare. Modificarea în cauză se impune din două raționamente: în primul rând, forța coercitivă a statului urmează a fi declanșată numai în urma neonorării efective de către pârâtul debitor a obligațiilor sale și, în al doilea rând, demararea procedurii de executare reprezintă demararea tuturor pârgھیilor existente și reglementate de Codul de executare în vederea executării silită a hotărârii și care în mod clar aduc atingere intereselor debitorului, motiv pentru care la executarea silită urmează a se purcede numai în situația în care este absolut clar că în mod benevol nu poate fi executată creanța.

CONCLUZII

Urmare a studiului realizat, este absolut evident faptul că, deși legiuitorul nu reglementează expres procedura de eliberare a titlului executoriu și termenul de eliberarea a respectivului act, aceste acțiuni presupun o serie de subtilități, care, fie din lipsa de reglementări exprese, fie din cauza unei jurisprudențe neuniforme, creează mai multe disensiuni în practică.

Având în vedere acest fapt, în mod indubitabil susținem poziția potrivit căreia, atât Codul de procedură civilă, cât și Codul de executare ale Republicii Moldova urmează a fi modificate, în sensul reglementării exprese a procedurii de eliberare a titlului executoriu, a formei acestuia, cu instituirea formei electronice care s-ar plia dezideratelor stabilite în Strategia privind asigurarea independenței și integrității sectorului justiției pentru anii 2022–2025, precum și reglementării termenelor de eliberare a titlului executoriu, urmare a expirării termenului benevol de executare a hotărârii de către debitorul înștiințat în mod real și efectiv cu privire la solicitarea creditorului de executare benevolă a hotărârii devenite definitive.

Referințe:

1. BABIN, C. Titlurile executorii nu se transmit prin poștă, ci trebuie să fie ridicate personal (sau de către reprezentant) de la instanța care le eliberează. În: *Juridice Moldova*, 2022.

2. Decizia Curții Supreme de Justiție nr. 3ra-62/22 din 8 iunie 2022.
3. Legea pentru modificarea și completarea unor acte legislative, nr. 17 din 05.04.2018. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2018, nr. 142-148/277. În vigoare din 01.06.2018.
4. *Manualul Judecătorului pentru cauze civile*/ Mihai Poalelungi, Svetlana Filincova, Iulia Sîrcu [et al]; Ed. a II-a. Chișinău: Tipografia Centrală, 2013.
5. Hotărârea Curții Constituționale nr. 39 din 14.12.2017.